

ASPEKTER VED PROSTITUTION

-faglige redskaber til sagsbehandlere og andre fagpersoner

KOMPETENCECENTER PROSTITUTION MARTS 2009

ASPEKTER VED PROSTITUTION – FAGLIGE REDSKABER TIL SAGSBEHANDLERE OG ANDRE FAGPERSONER

© Servicestyrelsen, Kompetencecenter Prostitution 2009

Teksten kan frit citeres med tydelig kildeangivelse

Redaktion: Birgitte Orthmann, Anette Braaby van Deurs og Susanne Bramstrup

Sproglig bearbejdelse: Karen Rostrup Bøyesen

Grafisk design og tilrettelægning: Marlene Diemar Sherar – Imperiet

Hæftet kan downloades og rekvireres via www.kcprostitution.dk eller fås ved henvendelse til:

Servicestyrelsen, Udsatteenheden

Edisonsvej 18, 1 sal

5000 Odense C

Tlf.: 72 42 37 00

INDHOLD

PROSTITUTION I DANMARK	5
<i>Risici ved prostitution</i>	5
KVINDER I PROSTITUTION	7
<i>Udenlandske kvinder</i>	8
SAGSBEHANDLINGEN	10
<i>Kvinder med børn</i>	10
<i>Indikationer på prostitution</i>	11
<i>Værdier og normer</i>	12
<i>Myndighedsrollen</i>	12
<i>Vejen ud af prostitution</i>	13
<i>Barrierer</i>	14
<i>Arbejdsmarkedet</i>	14
<i>Pejlemærker for kontakten</i>	16
MERE VIDEN	17
<i>Tilbud til fagpersoner</i>	17
<i>Tilbud til prostituerede</i>	18
<i>Råd om sex, sundhed og sociale forhold</i>	19
<i>Anvendt litteratur</i>	19
<i>Anden relevant litteratur</i>	20

Når mindst to handlende parter under markeds-
mæssige betingelser køber/sælger fysisk adgang
til en krop eller andre seksuelle handlinger. Hand-
len foregår i en kort, tidsafgrænset periode og
betalingen for den seksuelle tjeneste sker umiddel-
bart før eller efter den seksuelle tjeneste leveres«

Järvinen, 1990

FORORD

Der findes ikke ét sandt billede af prostitution, men derimod et utal af tabuer og forestillinger om emnet. Debatten er præget af glidende overgange mellem myter og fakta og meget forskellige syn på prostitution. I denne publikation er udgangspunktet de mange kvinder som Kompetencecenter Prostitutions medarbejdere har mødt i det opsøgende arbejde og den viden og erfaring der er blevet indsamlet undervejs.

KOMPETENCECENTER PROSTITUTION ønsker med denne håndbog at gøre erfaringerne tilgængelige for alle der i arbejdsmæssig sammenhæng kommer i kontakt med kvinder i prostitution, og stiller her nogle redskaber til rådighed der kan hjælpe sagsbehandlere og andre fagpersoner med at støtte og vejlede kvinderne.

Da erfaringerne er samlet under det opsøgende arbejde, baserer de sig på den gruppe prostituerede som kompetencecentrets medarbejdere har opnået at få kontakt til. Der er derfor ikke evidens for at erfaringerne gælder for alle prostituerede eller for alle slags prostitution, ej heller lader hverken erfaringer eller resultater sig umiddelbart verificere af egentlige videnskabelige undersøgelser. Vejledningens grundlag er de i alt 1.416 samtaler som kompetencecentrets medarbejdere har gennemført med 471 borgere siden centrets start.

Vores erfaringsmæssige baggrund er primært arbejdet med voksne kvinder i prostitution og de særlige problemer der kan være forbundet hermed. Erfaringerne er høstet via praktisk, opsøgen-

de arbejde der hovedsageligt har været rettet mod indendørsprostitution, dvs. kvinder der prostituerer sig på massageklinikker, privat, ved netprostitution eller som escort. Vores målgruppe har været danske kvinder og kvinder med anden etnisk baggrund end dansk, men med dansk opholdstilladelse. Vi forstår og definerer 'prostitution' på følgende måde: »Prostitution – som i indhold og former præges af de eksisterende samfundsforhold – foreligger når mindst to handlende parter under markeds-mæssige betingelser køber, respektive sælger, fysisk adgang til en krop eller til andre seksuelle handlinger« (Järvinen, 1990). Handlen foregår i en kort, tidsafgrænset periode og betalingen for den seksuelle tjeneste sker umiddelbart før eller efter den seksuelle tjeneste leveres.

KOMPETENCECENTER PROSTITUTION blev i 2005 etableret som led i realiseringen af regeringens handlingsplan på prostitutionsområdet, 'Et andet liv'. Her opsamles og videregives erfaringer og viden til og fra prostituerede ved at arbejde opsøgende i prostitutionsmiljøerne. Det er endvidere kompetencecentrets opgave at bygge bro mellem de prostituerede og de offentlige myndigheder, være bisiddere for de prostituerede og tilbyde fagpersoner gratis undervisning om prostitution. Kompetencecenter Prostitution er del af Servicestyrelsen under Velfærdsministeriet og består af teams placeret tre steder i landet: Odense, Århus og København. Man kan læse mere om kompetencecentret på www.kcprostitution.dk.

Kompetencecenter Prostitution, marts 2009

PROSTITUTION I DANMARK

6

I 1999 BLEV DER I DANMARK vedtaget en ny lov om prostitution. Loven afkriminaliserede prostitution, og dermed blev penge der tjenes ved prostitution, skattepligtige ligesom al anden indkomst i Danmark. Prostitution er imidlertid ikke anerkendt som erhverv og er derfor ikke omfattet af arbejdsmarkedslovgivningen. Det betyder at et menneske i prostitution er afskåret fra at blive optaget i en arbejdsløshedskasse eller modtage arbejdsløshedsdagpenge hvis prostitutionen ophører, og er udelukket fra orlovsydelse og

efterløn. Men som momsregistreret skatteyder kan den prostituerede få sygedagpenge efter to ugers sygdom. Regeringens handleplan 'Et andet liv' sender signaler om at der er negative sociale og helbredsmæssige konsekvenser ved at være i prostitution og om at selve prostitutionsdebuten er socialt begrundet. I handleplanen ses prostitution som et symptom på sociale problemer. Det er den sociale udsathed der er i fokus, og som der skal findes en løsning på.

Kompetencecenter Prostitution arbejder med at yde en indsats for kvinder i prostitution, en indsats der bygger på medinddragelse, dialog og fokusering på muligheder frem for begrænsninger. Kvinder i prostitution skal have støtte til at komme ud af prostitutionen hvis de ønsker det, og tilstrækkelig viden til at afbøde prostitutionens skadevirkninger. Som en del af denne indsats bygger Kompetencecenter Prostitution bro til andre myndigheder hvoraf de vigtigste er de kommunale jobcentre og socialforvaltninger.

»**SOCIALT UDSATTE** er mennesker der på et givent tidspunkt befinder sig i en livssituation der er svær at styre til egen fordel, og som indeholder en overhængende risiko for decideret udstødelse af centrale sammenhænge i samfundet. Det er mennesker som er udsatte, fx på grund af manglende tilknytning til arbejdsmarkedet, begrænset kontakt til familie eller andet netværk, begrænset evne til eller mulighed for selvbestemmelse i forhold til eget liv. Samtidig er det mennesker der adskiller sig fra majoriteten i samfundet, fx i kraft af hjemløshed, prostitution eller sindslidelse«

Servicestyrelsen

RISICI VED PROSTITUTION

I samtaler med de opsøgende medarbejdere fortæller kvinderne på massageklinikkerne om forskellige risici ved at prostituere sig. Hos den del af målgruppen der tager imod tilbud fra Kompetencecenter Prostitution, ses det at et liv med prostitution giver skadevirkninger af både social, fysisk og psykisk karakter

FYSISKE SKADEVIRKNINGER. Mange af kvinderne oplever underlivssmerter og irritation i underlivet mens de er i prostitution, men det er vigtigt at være opmærksom på at også andre fysiske gener kan følge prostitutionen, fx ryg- og lændesmerter. HIV og andre seksuelt overførte sygdomme er sjældne hos kvinder i prostitution, sandsynligvis fordi langt de fleste beskytter sig mod dem, bl.a. ved hjælp af kondom.

PSYKISKE SKADEVIRKNINGER.

Udbrændthed og depressionslignende tilstande beskrives af kvinderne som de mest almindelige psykiske skadevirkninger ved prostitution. Nogle prostituerede bruger stimulanser for at holde prostitutionen ud. De kan eksempelvis have et overforbrug af alkohol eller beroligende medicin.

SOCIALE SKADEVIRKNINGER. Den samfundsmæssige stigmatisering beskrives som et alvorligt problem af mange af kvinderne. Omverdenen fordømmer dem, og de ender med at fordømme sig selv (selvstigmatisering). Stigmatiseringen medfører at mange holder prostitutionen hemmelig og lever et dobbeltliv. Det kan være vanskeligt at opretholde denne dobbelte fortælling om sig selv ...

Hvor får man pengene fra? Hvad laver man til daglig? osv. Derfor ender mange med at isolere sig fra familie og venner. Isolation og ensomhed er væsentlige risici. Nogle kvinder vælger at fortælle familie og venner om prostitutionen. I forhold til den øvrige omverden må også de dog stadig leve et dobbeltliv og risikere stigmatisering.

STOFMISBRUG. Misbrug, især af euforiserende stoffer, ses mest hos kvinder i gadeprostitution og er dermed ikke i fokus her. KFUK Rederne i København, Århus og Odense tilbyder støtte og vejledning til gadeprostituerede (For mere information, se side xx).

KVINDER I PROSTITUTION

Kvinder der prostituerer sig, er lige så forskellige indbydes som andre mennesker, og prostitution findes over hele landet og antager mange forskellige former lige fra gadeprostitution til klinikprostitution. Det er vanskeligt helt præcist at opgøre hvor mange mennesker der er i prostitution i Danmark, men beregninger fra juli 2008 viser et prostitutionsomfang på minimum 5.669 mennesker, fordelt på følgende kategorier

Servicestyrelsen, 2008

GADEPROSTITUTION	1.411
KLINIKPROSTITUTION	3.267
ESCORTPROSTITUTION	442
PROSTITUTION I EGET HJEM	183
BARPROSTITUTION	148
KLINIK- OG ESCORTPROSTITUTION	187
PRIVAT- OG ESCORTPROSTITUTION	31
I ALT	5.669

Kompetencecenter Prostitutions medarbejdere møder primært kvindelige prostituerede. Trods disse kvinders forskelligheder ses en række fælles karakteristika, formuleret i en massage-klinikundersøgelse af Christensen og Barlach (2004) og bekræftet i kompetencecentrets opsøgende arbejde:

- Langt de flestes skolegang er stoppet efter folkeskolen
- 3 ud af 4 har ikke arbejde ud over prostitutionen
- Dem der har andet arbejde, har oftest ufaglært arbejde eller ét der forudsætter en kort uddannelse
- Dem der har andet arbejde, er oftest løst ansat, fx som vikar
- Flere end halvdelen er gift eller lever i et fast forhold
- Flere end 2 ud af 3 har børn under 18 år
- 4 ud af 5 har økonomiske problemer
- Hver fjerde har gæld
- 3 ud af 4 ønsker sig uafhængige af offentlige ydelser
- Mange ønsker at give deres børn materielle goder

KVINDER I PROSTITUTION

De fleste synes at gå ind i prostitution af økonomiske grunde, men ellers er der ikke mange fællestræk ved kvinderne. Det skal dog nævnes at kompetencecentrets medarbejdere ofte hører at kvinderne har oplevet deres personlige grænser overskredet i barndommen eller den tidlige ungdom. Det betyder imidlertid ikke at man uden videre kan regne med at alle i prostitution har været udsat for seksuelle overgreb eller omsorgssvigt i deres opvækst.

Et liv med prostitution er ikke et liv i sus og dus. Nogle kvinder har perioder hvor de tjener relativt mange penge, men der kan gå lang tid mellem disse perioder. Til gengæld har de fleste mange faste udgifter relateret til prostitutionen, fx lejeudgift til klinik-ejeren, tøj, kosmetik, annoncering og løn til barnepige. Hertil kommer at en del af kvinderne synes at have et højt kompensatorisk forbrug og derfor ikke får tilbagebetalt gæld eller lagt penge til side.

MÆND I PROSTITUTION

Mænd i prostitution adskiller sig på mange områder fra kvinderne, men der er også mange fællestræk. En markant forskel er at de fleste mænd der prostituerer sig, sælger sex til personer af deres eget køn, og ofte ser man at den enkelte både er køber og sælger af seksuelle ydelser. Kompetencecenter Prostitutions medarbejdere møder ikke mange mænd på massageklinikkerne rundt om i landet. Flertallet af mændene i prostitution får kontakt med deres kunder via internet, saunaklubber eller barer. Der hvor lighederne mellem mænd og kvinder i prostitution er størst, er i forbindelse med de skadevirkninger der kan være forbundet med at prostituere sig

Lautrup & Heindorf, 2003

OM UNGE

Unge under 18 år sælger også seksuelle ydelser. 1-2 % af en skoleårgang har erfaring med at sælge sex og af dem har 4 ud af 5 også andre sociale problemer. Det er sandsynligt at mange af dem er kendt af det sociale system af andre grunde end prostitutionen.

Piger og drenge prostituerer sig på forskellige måder og har forskellige sociale problemer, men de fleste vil kunne nikke genkendende til flere af følgende problemer og oplevelser:

- Stofmisbrug og højt forbrug af alkohol og nikotinprodukter
- Dårlig eller ingen kontakt med forældre
- Dårlig eller ingen kontakt med jævnaldrende unge
- Skoleskift og pjækkeri
- Tendens til uro og depression
- Seksuelle krænkelser
- Vold i hjemmet; mod den unge selv eller andre familiemedlemmer
- Lavt selvværd

Før den unge fylder 18 år, kan støtte til den pågældende kun ydes via serviceloven. Efter at være fyldt 18 kan den unge søge om kontanthjælp hvis han eller hun ikke har andet forsørgelsesgrundlag. Denne støtte ydes via aktivloven. En ung der er, eller har været, anbragt uden for hjemmet, kan støttes med efterværn via serviceloven indtil han eller hun fylder 21. I så fald skal der udarbejdes en handleplan der inddrager alle forhold der er relevante for at yde den unge den rette støtte. Handleplanen skal udarbejdes på baggrund af en samtale med den unge hvad enten det handler om aktivering eller støtte efter serviceloven. Her kan det være vigtigt at være opmærksom på om den unge har erfaring med prostitution.

UDENLANDSKE KVINDER

Det er vanskeligt at gøre op hvor mange af de prostituerede kvinder der har udenlandsk baggrund. Der findes ikke sikre tal. Gruppen er meget varieret og omfatter så forskellige skæbner som thailandske kvinder med dansk statsborgerskab, udenlandske kvinder der er i Danmark på turistvisum og kvinder der opholder sig ulovligt i landet eller er handlet til prostitution.

Selvom kvinderne har dansk statsborgerskab eller på anden måde har varigt ophold i landet, har de som regel et ufuldstændigt kendskab til deres rettigheder, bl.a. fordi deres dansk-kundskaber ofte er meget begrænsede. En del af de udenlandske kvinder er bundet af et forsørgelsesansvar over for familien i hjemlandet (Holm Sørensen, 2007). Til kvinder udsat for menneskehandel er der en række særlige tilbud (jf. side xx).

SAGSBEHANDLINGEN

14

Ofte må mange barrierer overvindes i mødet mellem sagsbehandleren og kvinden i prostitution før man kan komme til at rådgive om den støtte kvinden er berettiget til. Først og fremmest er det afgørende for en tillidsfuld samtale at den foregår under trygge forhold, uden afbrydelser og uden for andres syns- og hørevidde. Der skal være god tid til samtalen, og hvis denne tid ikke er til rådighed lige her og nu, må det aftales hvornår samtalen kan fortsætte. Man er altid velkommen til at kontakte Kompetencecenter Prostitution hvis man har brug for en faglig drøftelse.

Mange af kvinderne på massageklinikkerne beskriver en skamfølelse over deres situation. De kan være lette at såre, fx med et for direkte sprogbrug i samtalen. På den anden side skal man heller ikke være bange for at spørge ind til prostitutionen. Det kan være en svær balance. For overhovedet at ville tale om det, skal kvinden opleve at have en god, menneskelig kontakt og tydeligt mærke at der ingen fordømmelse er til stede.

Det kan være en god idé at tale lidt om prostitution i generelle vendinger og udtrykke forståelse for prostitutionsverdens vilkår uden at blive privat.

De færreste med prostitutionserfaring begynder på eget initiativ at tale om prostitutionen. Alligevel kan der dukke antydninger op så man hensynsfuldt og forsigtigt kan stille spørgsmål som disse:

SAMTALEN

Jeg har oplevet at det du fortæller, kan være tegn på at man har været i prostitution. Hvis vi skal finde en god løsning på dine problemer, er det vigtigt jeg ved mest muligt om din situation så jeg kan tilbyde dig de rigtige hjælpeforanstaltninger«,

eller

»Er der noget særligt der kan være skyld i at du søger hjælp lige nu?«

eller

»Det er muligt jeg tager fejl, men det du fortæller om dit liv, giver mig en formodning om at du er, eller har været, i prostitution. Hvis du ikke ønsker at tale med mig om det, kan du henvende dig til Kompetencecenter Prostitution som kan rådgive dig anonymt og hvor det også er muligt at få gratis psykologhjælp. Du skal vide at kommunens jobcenter har mange muligheder for at hjælpe dig i gang med en ny tilværelse, fx via ... (relevant foranstaltning)«

KVINDER MED BØRN

Ikke sjældent fortæller kvinderne om hjemmeboende børn. Mange af disse kvinder vælger prostitutionen i omsorg for børnene; de ønsker at give deres børn flere muligheder. De håber og tror at de med flere penge kan give deres børn et bedre liv med større økonomisk overskud og materiel frihed.

Det svarer sig at tale åbent med en kvinde i prostitution om hendes hjemmeboende børn. Start eksempelvis med at spørge om børnene kender til prostitutionen for at indbyde til en snak om hvordan hun bedst kan støtte sine børn i at mestre situationen. Foreslå eventuelt at tage en samtale med barnet alene eller med mor og barn sammen – det vil afhænge af situationen og barnets alder og modenhed. Alternativt kan en kollega foreslås som samtalepartner for barnet. Ofte vil det være en stor lettelse for børn der ved at deres mor prostituerer sig, at tale med nogen om deres tanker, følelser og bekymringer.

Jeg har 4 børn, og de 3 ældste ved godt, hvad jeg laver. Det gør de ud fra den betragtning, at sker der mig noget, er det ikke fremmede folk, der skal fortælle dem, at deres mor går på lagnet (...) Det er ikke noget, de snakker om, det er en usynlig faktor i vores liv. Det er bare sådan, det er (...) De si'r, jeg serverer. De vil jo blive stemplet som barn af en luder, hvis de siger noget.«

Prostitueret kvinde, mor til 4 børn

INDIKATIONER PÅ PROSTITUTION

Kvinder i prostitution fortæller ikke nødvendigvis om alle de vanskeligheder der kan følge med at prostituere sig eller som går forud for prostitutionen. Derfor er det vigtigt at være opmærksom på de generelle problemer der kan være forbundet med prostitution. I det opsøgende arbejde møder kompetencecentrets medarbejdere især problemer som:

GÆLD. Kun de færreste synes at formå at bruge indtægterne fra prostitutionen til at betale den gæld der måske var grunden til at starte i prostitution. Kvinderne fortæller at de bruger penge til forskellige goder der skal kompensere for det ensomme og svære liv som prostitueret.

LAVT SELVVÆRD. Mange kvinder i prostitution fortæller at deres grænser bliver overskredet af kunder der tvinger eller truer sig til ydelser der ikke er aftalt. Vold eller trusler om vold er for mange et vilkår de hver dag prøver at gardere sig imod og leve med. Tilbagevendende krænkelser af ens grænser underminere

rer selvværdet. Selvom de også bliver feteret af kunderne, synes det ikke at opveje følgerne af de negative oplevelser.

FORSKELLIGE FYSISKE OG PSYKISKE GENSER OG SYMPTOMER.

Mange kvinder i prostitution oplever et psykisk ubehag der kan udmønte sig i tvangshandlinger som tvangsbadning, fordi de føler sig beskidte, eller kvalme og svimmelhed i forbindelse med kropslugte. Depression eller smerter i underliv, ryg eller lænd kan være andre følger af prostitution. Kompetencecentrets medarbejdere oplever undertiden at selvmord ses som en udvej af kvinden når hun er hjem søgt af traumatiske oplevelser enten fra sin opvækst eller fra prostitutionslivet.

MANGLENDE NETVÆRK UDEN FOR PROSTITUTIONSMILJØET.

Hvis man lever et dobbeltliv og skjuler prostitutionen for familie og venner, vil man ofte være isoleret og have et meget spinkelt netværk.

VANSKELIGHEDER MED KROPSKONTAKT. Når man sælger sex, beskrives det som en almindelig overlevelsesstrategi at disso-ci-ere sig og lægge følelsesmæssig afstand til kunderne og det der sker under sexakten. Denne afstand overføres ofte til pri-vatlivet og gør det svært at have følelsesmæssig såvel som kropsmæssig kontakt til nære personer, både børn og voksne.

VOLDELIG PARTNER. Mange af de kvinder kompetencecentrets medarbejdere har talt med, fortæller om problematiske parfor-hold med vold. Hvis man har svært ved at sætte personlige grænser, kan det øge risikoen for at man finder sammen med en partner eller samlever med voldelig adfærd. Overforbrug af alkohol eller stoffer. For at være på toppen, dul-mer nogle kvinder i prostitution ubehaget ved at prostituere sig, med alkohol, angstdæmmende piller eller stoffer.

VOLDTÆGT OG VOLDTÆGTSFORSØG. Langt fra alle overgreb anmeldes. De prostituerede fortæller at de vægrer sig ved at fortælle politiet om overgrebene fordi de er bange, dels for at få afsløret dobbeltlivet, dels for ikke at blive taget alvorligt på grund prostitutionen.

Jeg er mor 100% hele vejen igennem. Det er det liv, jeg har mest af alt. Jeg har et ganske normalt liv. Jeg er hende, du vil se handle ind nede i Brugsen. Du vil ikke kunne se, at jeg er prostitueret.«

Prostitueret kvinde, mor til 4 børn.

VÆRDIER OG NORMER

Officielt defineres prostituerede som 'socialt udsatte'. Mange mennesker har værdi- og følelsesbetonede forestillinger om prostitution, og som fagperson er det hjælpsomt at reflektere over egne normer og værdier, fx hvilke forskellige holdninger til mennesker i prostitution man kan komme i tanke om – ses den prostituerede som offer eller opfattes prostitution som et frit valg den enkelte har truffet?

Afklaring og fokus på egne holdninger og fordomme er en stor hjælp i mødet med den prostituerede. Uanset hvilken holdning man hælder til, kan den farve tilgangen og måden at optræde på i mødet og styre de spørgsmål der stilles – eller ikke stilles – når der skal samles oplysninger til sagsbehandlingen. Når man som sagsbehandler får bragt egne værdier og normer i spil, kan det være en hjælp at dele det med andre gennem faglig sparring med kolleger, en faglig leder eller en supervisor.

MYNDIGHEDSROLLEN

En dobbeltfunktion som hjælper og kontrollant kan vanskeliggøre mødet med kvinden i prostitution. Måske bliver fornemmelsen af at kvinden prostituerer sig, ikke bekræftet fordi hun er bange for at blive meldt for bedrageri. Hvis kvinden informeres om fagpersonens forpligtelser, både tavshedspligten og pligten til at videregive oplysninger, kan hun selv vurdere hvilke oplysninger det vil være hensigtsmæssigt at udlevere. Åbenhed om tavshedspligt og oplysningspligt vil gøre kvinden trygkere og kvalificere relationen.

Kvinden kan have flere barrierer hun skal overkomme i mødet med en myndighedsperson, fx:

- Skamfølelse over sin situation
- Frygt for konsekvenserne af socialt bedrageri
- Frygt for tvangsfjernelse af eventuelle børn
- Erkendelse af ikke at være parat til at stoppe prostitutionen

For sagsbehandlere er det ofte et dilemma at balancere mellem myndighedsrollen og hjælperrollen. Hvis sort økonomi eller socialt bedrageri afholder kvinden fra at betro sig, bør der være mulighed for at henvise til et let tilgængeligt rådgivningstilbud uden for 'systemet', et tilbud hvor den prostituerede trygt kan henvende sig og få vejledning i hvordan man forholder sig i kontakten til det offentlige hjælpesystem når man vil søge om hjælp til at starte en anden tilværelse. Dette tilbud kan eksempelvis være Kompetencecenter Prostitution.

VEJEN UD AF PROSTITUTION

22

At bryde med prostitutionen er at sætte en omfattende indre proces i gang hos det berørte menneske; en proces hvor man udfordrer sit syn på sig selv og sin egen situation, hvor en helt ny selvforståelse måske skal bygges op – en hård og krævende proces hvor det er helt almindeligt og naturligt at føle sig ensom og fortabt i overgangsfasen mellem 'det vante liv' og 'det andet liv'. Det er hårdt at føle sig ensom og fortabt – samtidig med at man har færre penge mellem hænderne end man er vant til – og det vil gøre det fristende at vende tilbage til det velkendte liv i prostitution, med penge, opmærksomhed, relativt få timers arbejde og fællesskabet med de andre på klinikken.

Velkendte rammer har de bedste forudsætninger for at virke trygge og stabile, især ved udsigten til et andet og ukendt liv der ikke har fundet sin form endnu. Derfor kan 'det vante liv' blive fastholdende hvor målet ellers var forandring. Ensomhe-

den og behovet for penge og usikkerheden i forbindelse med om man kan leve op til kravene på arbejdsmarkedet, fører i en del tilfælde tilbage til prostitutionen – selvom beslutningen om at stoppe var taget.

Hvis forandring til et liv uden prostitution skal lykkes, er det nødvendigt at der i processen er god støtte og vejledning og ikke mindst en forståelse for at arbejdet med at komme ud af prostitution tager tid. Den bedste støtte er at etablere tilbud som den pågældende kan se sig selv i og forbinde sit liv med; tilbud der giver håb og udsigt til et andet forsørgelsesgrundlag; tilbud der kan være brugbare alternativer til de fordele som livet i prostitution har budt på. Når man som sagsbehandler er i kontakt med et menneske der giver udtryk for gerne at ville ud af prostitution og skabe et nyt liv, fx ved at have indvilliget i aktivering, revalidering eller andet, kan man støtte processen og afdække den enkeltes motivation ved at gå i dialog med den

pågældende om eksempelvis følgende aspekter ved 'det andet liv':

- Selvom indtægten fra et legalt arbejde bliver lavere, vil det ikke længere være nødvendigt at leve et dobbeltliv. Dermed kan behovet for at foretage kompensatoriske indkøb blive mindre.
- Når det ikke mere er nødvendigt at leve et dobbeltliv, vil det blive nemmere at etablere tættere relationer til familie og venner – og måske opbygge nye netværk. Dermed vil ensomheden og isolationen blive mindre.
- Dårlig samvittighed over at lade børnene være alene eller blive passet kan forsvinde når der bliver mere tid til at være sammen med dem på almindelige tidspunkter. Hvis der har været en angst for at børnene ville blive fjernet hvis de kom-

munale myndigheder fik viden om prostitutionen, vil denne angst forsvinde.

- Hvis det har været svært at have sex for sin egen skyld – uden for prostitution – vil der i 'det andet liv' være bedre mulighed for at opbygge et kærlighedsliv uden tanke på køb og salg af sex.
- Et eventuelt overforbrug af alkohol, medicin eller stoffer der har skullet dulme svære ting i prostitutionslivet, vil i 'det andet liv' have fået en vigtig forudsætning for at forsvinde.
- I 'det andet liv' kan man sige farvel til et liv på farten mellem forskellige klinikker og private hjem hvor man aldrig ved hvem man møder. Og man vil slippe for den bestandige frygt for at blive udsat for truende eller voldelige kunder.

GÆLD

24

GÆLD synes at være den hyppigst forekommende barriere for at komme ud af prostitution. Gæld er både en fastholdende faktor og en barriere for at komme ud, hvad enten det drejer sig om skattegæld, anden offentlig gæld eller privat gæld. Prostituerede har samme vilkår som alle andre for at få eftergivet eller saneret offentlig gæld. Gæld kan eftergives hvis skyldneren kan godtgøre at hun ikke er i stand til at opfylde gældsforpligtelsen – hverken nu eller inden for de nærmeste år – og hvis hun kan sandsynliggøre at eftergivelse af gælden vil føre til en varig forbedring af hendes økonomiske forhold.

Lukkeliste!!!

Skifte sengetæppe

Tømme skraldespande

Det er væsentligt at se på den enkeltes situation og vej ud af prostitution som en helhed. Som led i en langsigtet handleplan er det godt at have de foreliggende muligheder for øje. Hvad angår muligheden for at opnå gældseftergivelse eller sanering blev det pr. 1. februar 2007 muligt for socialt udsatte at søge om eftergivelse af gæld til det offentlige. Målgruppen 'socialt udsatte' omfatter også kvinder i prostitution hvis de i øvrigt opfylder lovens betingelser, dvs. at prostitutionen skal være opgivet til skattevæsenet. Eftergivelse af gæld, både offentlig og privat, hører under Justitsministeriet (jf. www.domstol.dk/blanketter/gældsanering).

Sæt alarm til

Altså kort sagt efterlad stedet som du selv gerne vil modtage det..

Hilsen Tina

ANDRE BARRIERER

UD OVER GÆLD som barriere for at komme ud af prostitution, ses hyppigt også andre forhindringer for at komme i gang med 'det andet liv':

- (Selv)stigmatisering og lavt selvværd – der fastholder kvinden i et negativt selvbillede og gør det svært for hende at sætte sig nye mål
- Manglende CV – et problem der vokser med antallet af år uden anden beskæftigelse end prostitution
- Sociale eller personlige problemer – der kan bortlede energien og koncentrationen fra den valgte uddannelse eller beskæftigelse
- Manglende uddannelse – der medfører at man ikke er skolet til at lære og kun kan opnå beskæftigelse til mindstelønnen
- Bekræftelse fra kunderne – som ikke umiddelbart erstattes af hverken familie, venner, undervisere eller arbejdsgivere
- Kontakten med og relationen til de faste kunder – det velkendte og dermed trygge som ikke umiddelbart kan forventes erstattet af andre relationer eller socialt liv, men må afvente at den nye tilværelse finder sin form

RESURSEPROFILEN

Resurseprofilen er forvaltningens redskab til at beskrive og skabe overblik over den sammenhængende indsats der vil være behov for i forbindelse med aktiveringen af en kvinde i prostitution der ønsker at forlade prostitutionen. Profilen af kvinden tegnes ud fra en vurdering af følgende elementer i kvindens liv:

1. Uddannelse
2. Arbejdsmarkedserfaringer
3. Interesser
4. Sociale kompetencer, herunder konfliktberedskab
5. Omstillingsevne
6. Indlæringsevne og intelligens
7. Arbejdsrelevante ønsker
8. Præstationsforventninger
9. Arbejdsidentitet
10. Bolig og økonomi
11. Sociale netværk
12. Helbred
13. Yderligere udredning

ARBEJDSMARKEDET

Det første møde mellem det offentlige hjælpesystem og kvinden i prostitution finder i reglen sted i et kommunalt jobcenter fordi kvinden søger kontanthjælp. Det er også muligt at hun allerede får kontanthjælp, men prostituerer sig i hemmelighed. Den fagperson der taler med kvinden, må være bevidst om at mange af de kvinder der prostituerer sig, er tilbageholdende med at fortælle om prostitutionen. Formålet med den første samtale er at afklare om kvinden er umiddelbart arbejdsmarkedsparat eller om hun har brug for en anden indsats. Mødet kan også finde sted i sygedagpengereg. En kvinde der prostituerer sig, er berettiget til sygedagpenge efter to uger som alle andre der betaler skat.

Et af de undersøgelsesredskaber den kommunale fagperson har til rådighed når kvindens arbejdsevne skal vurderes, er resurseprofilen. Udgangspunktet for resurseprofilen er at fokusere på resurser og udviklingsmuligheder frem for begrænsninger. Den resurseorienterede tilgang fokuserer således på det enkeltes menneskes potentialer – resurser kan udvikles og barrierer kan overvindes – og det er naturligvis på mange måder positivt. Det indebærer imidlertid også nogle dilemmaer.

Hvis man fokuserer ensidigt på den prostitueredes resurser, kommer man let til at overse de belastninger prostitutionen medfører. Der vil ofte være tale om handlekraftige og udadvendte kvinder der umiddelbart fremstår som stærke. Kompetencecentrets medarbejdere erfarer at mange prostituerede fortæller om den bekræftelse de modtager fra kunderne, om de mange penge de tjener og om at prostitution er et erhverv som alle andre. Ved at fremhæve disse aspekter opnår de en værdighed der hindrer at man umiddelbart bliver klar over at de kan have behov for særlig støtte. Det kan medføre at kvinderne placeres i en for høj matchgruppekategori, sendes i aktivering eller jobtræning ... og vender tilbage til prostitutionen efter kort tid. Vi oplever i det opsøgende arbejde at de der gerne vil ud af prostitutionen, for det meste har andre problemer end ledigheden. En kvinde der ønsker at holde op som prostitueret, vil derfor i reglen skulle placeres i en matchgruppe hvor hun vurderes til at have en lav grad af match og ikke – i al fald ikke umiddelbart – er arbejdsmarkedsparat.

PEJLEMÆRKER FOR KONTAKTEN

KOMPETENCECENTER PROSTITUTION har gennem sit opsøgende arbejde høstet en del erfaring med hvad det er vigtigt at være opmærksom på, og hvad der kan skabe en god kontakt til kvinder i prostitution. Disse erfaringer er her samlet til en række pejlemærker for mødet med et menneske der prostituerer sig – anbefalinger der forhåbentligt kan inspirere til arbejdet med en faglig tilgang til målgruppen:

- Sørg for at have viden om de generelle problemer der kan være forbundet med at prostituere sig
- Skab trygge rammer omkring mødet og samtalen, fysisk ved at være uden for syns- og hørevidde af andre, mentalt ved at præcisere din oplysnings- og tavshedspligt tidligt i samtalen
- Afklar egne holdninger, værdier, normer og fordomme, vær åben og imødekommende uden at være nysgerrig og spørg ind uden at være berøringsangst
- Tro på at det er muligt for en kvinde med prostitutionserfaring at få et andet liv, fokusér på hendes muligheder og resurser og indstil hende til en støttende intervention der omfatter reelle tilbud hun kan se sig selv i
- Vær troværdig og skab tillid, fx ved at vise en anerkendende holdning i samtalen og ved at være nænsom og værdig i forståelsen af prostitutionsområdet
- Skab en sammenhængende indsats der omfatter alle den enkelte kvindes konkrete problemer og vurder behovet for faglig sparring og supervision

MERE VIDEN

TILBUD TIL FAGPERSONER

Kompetencecenter Prostitution (KC)

Landsdækkende sekretariat

Åbenrå 5, 1. sal

1124 København K

Tlf.: 33 17 09 47

www.kcprostitution.dk

KC er en enhed under Servicestyrelsen og tilbyder blandt andet følgende:

VIDENSFORMIDLING TIL FAGPERSONER

- Telefonrådgivning af fagpersoner mandag og torsdag kl.10-16, tlf. 72 40 63 00 (også anonymt).
- Via hjemmesiden kan man stille spørgsmål (netbrevkassen).
- Gratis undervisning af fagpersoner, fx om relevant lovgivning på området, skadevirkninger af prostitution og mødet mellem myndighederne og en borger i prostitution.

FOREBYGGELSE

- Gratis undervisning af personale på døgninstitutioner og opholdssteder el.lign., fx med henblik på at forebygge prostitutionslignende adfærd hos unge.
- En temadag med fokus på viden og fakta om de udsatte unge og redskaber til at identificere de unge der bliver udsat for seksuelt betalt udnyttelse og som måske er på vej ud i prostitution.
- Et 2-dages kursus med debat, dialog og faglige input, fx om forskellene på drenge og piger, seksuelle overgreb, omgangsform på internettet, samtaler om sex, holdninger til porno, prostitution, sexlegetøj m.m.

TILBUD TIL PROSTITUEREDE

DANSKE PROSTITUEREDE

KOMPETENCECENTER PROSTITUTION

Rådgivning for prostituerede, mandag og torsdag kl. 12-16, tlf. 72 40 63 00. KC tilbyder gratis psykologhjælp til mennesker der er i, eller har været i, prostitution. www.kcprostitution.dk

ÅRHUS: P. Hjort Lorentzensvej 2, 1. sal, 8000 Århus C, tlf.: 33 17 09 47

ODENSE: Skibhusvej 52 B, 3. sal, 5000 Odense C, tlf.: 72 42 37 00

KØBENHAVN: Åbenrå 5, 1453 Kbh. K, tlf.: 33 17 09 00

KFUK REDEN

REDEN I KØBENHAVN

Gasværksvej 24, 1656 København V, tlf. 33 23 40 52
www.reden.dk/koebenhavn/

REDEN I ODENSE

Pjentedamsgade 36, 5000 Odense C, tlf. 66 14 29 79
www.reden.dk/odense/

REDEN I ÅRHUS

Sjællandsgade 6, 8000 Århus C, tlf. 86 18 96 44
www.reden.dk/aarhus/

Rederne er væresteder der tilbyder gade prostituerede støtte og rådgivning.

UDENLANDSKE PROSTITUERED

CENTER MOD MENNESKEHANDEL

Servicestyrelsen i København,
tlf. 33 17 09 00
www.centermodmenneskehandel.dk
Hotline om menneskehandel,
tlf. 70 20 25 50,
åben alle ugens dage kl. 8-18.

Center mod Menneskehandel tilbyder
rådgivning til kvinder, mænd og børn
der et blevet handlet.

REDEN INTERNATIONAL

Colbjørnsensgade 12 st. tv.,
1652 København V, tlf. 33 91 48 10
www.redeninternational.dk

PRO VEST

Sjællandsgade 98 B st. tv.,
7000 Fredericia, tlf. 75 93 21 69
www.provest.dk

MØDESTEDET

Colbjørnsensgade 12, kælderen, 1652
København V, tlf. 32 82 11 00
Åbningstider: Mandag og fredag
kl. 13-17, onsdag kl. 15-19.

Mødestedet er et værested, der tilbyder
udenlandske kvinder støtte og rådgiv-
ning. Der er gratis læge hjælp hver ons-
dag. Der kan bestilles tid eller man kan
bare møde op. Mødestedet varetages i et
samarbejde mellem Kompetencecenter
Prostitution og Reden International.

RÅD OM SEX OG SUNDHED

AIDS-LINIEN

(tlf. 33 91 11 19, telefonrådgivning alle dage kl. 9-23)

WWW.SIKKER6.INFO

WWW.HIV.DK

WWW.NETDOKTOR.DK

WWW.SEXOGSAMFUND.DK

ANDRE LINKS

WWW.SERVICESTYRELSEN.DK

ANVENDT LITTERATUR

Christensen, Gunvor og Lise Barlach.

Prostitution på massageklinikker – en spørgeskemaundersøgelse om kvinder der prostituerer sig på massageklinikker. (PRO Vejle, PRO Århus) VFC Socialt Udsatte. 2004.

Holm Sørensen, Mogens og Marie Luise Nørrelykke.

Betalt seksuel udnyttelse af socialt udsatte unge. Kompetencecenter Prostitution, VFC Socialt Udsatte. 2006.

Holm Sørensen, Mogens.

Brobygning mellem thailandske prostituerede og Socialcenter Vesterbro/Kgs. Enghave – Erfaringsopsamling for perioden 2003-2006. Styrelsen for Specialrådgivning og Social Service. 2007.

Järvinen, 1990. I: Rasmussen, 2007.

Rasmussen, Nell.

Prostitution i Danmark – en hånd- og undervisningsbog. Servicestyrelsen. 2007.

Servicestyrelsen.

Prostitutionens omfang og former. Notat fra Udsatteenheden, Fagområde Prostitution. 2008.

ANDEN RELEVANT LITTERATUR

Døssing, Lis, Jette Heindorf og Hanne Mainz.

Opsøgende arbejde blandt prostituerede.

VFC Socialt Udsatte og Modelprojekt PRO Århus. 2005.

Hegna, Kristin og Willy Pedersen.

Sex for overlevelse eller skyggebilder av kjærlighet.

NOVA 5/02. Norge. 2002.

Helweg-Larsen, Karin og Helmer Bøving Larsen.

Unge trivsel år 2002 – en undersøgelse.

SFI. 2002.

Lautrup, Claus og Jette Heindorf.

Mandlig prostitution 2003 – en interviewundersøgelse.

VFC Socialt Udsatte. 2003.

Lautrup, Claus.

Unge i prostitution og lovgivning – evaluering af straffelovens

§ 223a. VFC Socialt Udsatte. 2002.

ProSentret i Oslo.

Hjælpeapparatets forhold til kommerciel sexuel udnyttning av barn og unge.

Norge. 2001.

Regeringen.

Regeringens handlingsplan 'Et andet liv' kan læses på Velfærdsministeriets hjemmeside: www.social.dk. 2005.

Svedin, Carl Göran og Giesela Priebe.

Ungdomars sexualitet-attityder och erfarenheter, avsnittet 'Sexuel exploatering – at sälje sex mot ersättningar/penger'.

Barn- och Ungdomspsykiatri, OPUS.

Lunds Universitet, Sverige. 2004.

Vejle Amt.

Trivselsundersøgelse blandt 9.-klasses elever i Vejle Amt, efteråret 2004.

Wiingaard, Majken.

Statusrapport 2006 – Kompetencecenter Prostitution.

Servicestyrelsen. 2007.

(Kan findes på www.servicestyrelsen.dk)

Menckoni

400 kr
500 kr
600 kr
500 kr

700 kr
700 kr
850 kr

1100 kr
1500 kr
2000 kr
1200

Svensk
Fransk
Luksus dansk
Spansk
Fransk + dansk
Fransk til pigen + Dansk
Gensidig fransk + Dansk
uld sex

